

NACZELNA IZBA PIELEŃNIAREK I POŁOŻNYCH

Naczelna Rada Pielęgniarek i Położnych

NIPiP-NRPiP-DM.0027.29.2020.MK

Warszawa, dnia 28 kwietnia 2020 r.

Pani
prof. dr hab. Gertruda Uścińska
Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

Szanowno Pani Prezes

Zwracamy się z uprzejmą prośbą o wyjaśnienie wielu wątpliwości interpretacyjnych ujawnionych w ostatnim okresie czasu w sytuacji poddawania personelu medycznego, w tym pielęgniarek i położnych obowiązkowej kwarantannie, izolacji i izolacji w warunkach domowych. W szczególności:

1. Czy słuszne jest twierdzenie, że okres kwarantanny, izolacji lub izolacji domowej jest okresem zrównanym z okresem niezdolności do pracy, a ubezpieczony musi powstrzymać się od wykonywania dotychczasowej pracy zarobkowej zgodnie z art. 17 ustawy *o ubezpieczeniu chorobowym*?
2. Jeżeli nie, to czy to oznacza, że pielęgniarka lub położna objęta obowiązkową kwarantanną może przez cały jej okres przebywać na terenie swojego zakładu pracy (szpitala, przychodni) i wykonywać pracę zarobkową?
3. Jeżeli odpowiedź na powyższe pytanie jest twierdząca, prosimy o udzielenie odpowiedzi:
 - czy wówczas taka osoba nabywa prawo do zasiłku chorobowego zgodnie ww. przepisem ustawy ubezpieczenia chorobowego, pomimo że nadal wykonuje obowiązki pracownicze?
 - czy raczej taka osoba zachowuje prawo do wynagrodzenia za wykonaną pracę i nie może pobierać zasiłku chorobowego?
 - czy raczej osoba nabywa zarówno prawo do zasiłku chorobowego zgodnie przepisem ustawy ubezpieczenia chorobowego i jednocześnie wbrew dotychczasowym zasadom wynikającym z ustawy ubezpieczenia chorobowego – dodatkowo zachowuje prawo do wynagrodzenia za wykonaną pracę?

4. Czy pielęgniarka lub położna przebywająca w izolacji w warunkach domowych może świadczyć teleporadę?

Do postawienia tych pytań i szukania na nie odpowiedzi skłaniały Nas liczne zapytania kierowane do Naczelnej Izby Pielęgniarek i Położnych od pielęgniarek i położnych, i różne okoliczności faktyczne w zakresie postawionych pytań.

Pragniemy nadmienić, iż:

Osoby wykonujące zawód medyczny, tak jak każde inne osoby przebywające na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej są obowiązane na zasadach określonych w ustawie o chorobach zakaźnych do poddawania się: nadzorowi epidemiologicznemu, kwarantannie, leczeniu, hospitalizacji, izolacji, czy izolacji w warunkach domowych (art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. *o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi* t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 1239, dalej: ustawa o chorobach zakaźnych o chorobach zakaźnych). Tym samym obowiązek taki dotyczy, pielęgniarek i położnych zarówno już zdiagnozowanych i uznanych jako osoby chore na chorobę zakaźną albo osób podejrzanych o zachorowanie na chorobę zakaźną, ale również osób które były narażone na chorobę zakaźną lub pozostawały w styczności ze źródłem biologicznego czynnika chorobotwórczego, a nie wykazują objawów chorobowych (art. 34 ust.1 ustawy o chorobach zakaźnych).

Pielęgniarka lub położna zostaje objęta kwarantanną, izolacją czy izolacją w warunkach domowych w drodze decyzji państwowego powiatowego inspektora sanitarnego lub państwowego granicznego inspektora sanitarnego (art. 33 ust. 1 ustawy o chorobach zakaźnych) lub lekarza kierującego do izolacji, kwarantanny lub zlecający izolację w warunkach domowych (art. 35 ust. 2 ustawy o chorobach zakaźnych).

Zgodnie z art. 6 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. *o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa* t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 645, dalej ustawa ubezpieczenia chorobowego, stanowi:

„1. Zasiłek chorobowy przysługuje ubezpieczonemu, który stał się niezdolny do pracy z powodu choroby w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego.

2. Na równi z niezdolnością do pracy z powodu choroby traktuje się niemożność wykonywania pracy:

1) w wyniku decyzji wydanej przez właściwy organ albo uprawniony podmiot na podstawie przepisów o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi;

1a) wskutek poddania się obowiązkowi kwarantanny, o której mowa w przepisach o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi;(...)”.

Z powyższego wynika, iż pielęgniarka lub położna przebywająca w kwarantannie musi być traktowana tak, jak by była chora – i nabywa prawo do świadczeń z tytułu zasiłku chorobowego jako rekompensata utraconego wynagrodzenia w związku z poddaniem się obowiązkowej kwarantannie, izolacji czy izolacji w warunkach domowych.

Jednocześnie w art. 4c ustawy z dnia 2 marca 2020 r. *o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych* (Dz. U. z 2020 r., poz. 374, zwanej dalej także: ustawą COVID-19), ustawodawca wprowadza uregulowanie *lex specialis* do ustawy o ubezpieczeniu chorobowym:

„W okresie ogłoszenia stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ubezpieczonemu wykonującemu zawód medyczny zatrudnionemu w podmiocie leczniczym, w okresie podlegania obowiązkowej kwarantannie lub izolacji w warunkach domowych, o których mowa w przepisach o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, wynikających z pozostawania w styczności z osobami chorymi z powodu COVID-19 w związku wykonywaniem obowiązków wynikających z zatrudnienia w podmiocie leczniczym oraz w czasie niezdolności do pracy z powodu COVID-19 powstałej w związku z wykonywaniem obowiązków wynikających z zatrudnienia w podmiocie leczniczym przysługuje zasiłek chorobowy, którego miesięczny wymiar wynosi 100% podstawy wymiaru zasiłku obliczonej na podstawie przepisów ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.”

W tej sytuacji, zgodnie z dotychczasową wykładnią doktrynalną i orzecznictwem sądowym pielęgniarka czy położna ma ustawowy obowiązek powstrzymania się od wykonywania pracy zarobkowej o czym mowa w art. 17 ust. 1 ustawy ubezpieczenia chorobowego). **Przepis ten ma charakter represyjny**, gdyż ustanawia sankcję za określone w nim delikty związane ze sposobem korzystania przez ubezpieczonego ze zwolnienia lekarskiego. Natomiast w przypadku osób objętych obowiązkową kwarantanną, izolacją czy izolacją w warunkach domowych można przyjąć, że podstawą powstrzymania się od pracy zarobkowej jest decyzja państwowego inspektora sanitarnego.

W konsekwencji tego, dla wystąpienia wskazanego w dyspozycji omawianej normy prawnej skutku wystarczające jest, aby w czasie orzeczonej niezdolności do pracy

ubezpieczony wykonywał pracę zarobkową, bez potrzeby badania, czy praca ta jest niezgodna z celem zwolnienia lekarskiego i ma negatywny wpływ na stan zdrowia ubezpieczonego (por. A. Rzetecka-Gil: *Ustawa o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa*. Komentarz, Warszawa 2009, teza 3 do art. 17; M. Gersdorf [w:] *Społeczne ubezpieczenie chorobowe i wypadkowe*. Komentarz, Warszawa 2012, teza 1 do art. 17; wyroki Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2005 r., II UK 154/04, OSNP 2005 nr 19, poz. 307, z glosą aprobusującą U. Jackowiak, OSP 2006 nr 4, poz. 43; z dnia 5 kwietnia 2005 r., I UK 370/04, OSNP 2005 nr 21, poz. 32, z glosą J. Jankowiaka, OSP 2006 nr 12, poz. 134; z dnia 6 lutego 2008 r., II UK 10/07, OSNP 2009 nr 9-10, poz. 123 i z dnia 3 października 2008 r., II UK 26/08, LEX nr 513018).

W orzecznictwie sądowym zauważa się, że wykonywanie czynności mogących przedłużyć okres niezdolności do pracy zawsze stanowi wykorzystywanie zwolnienia lekarskiego niezgodnie z jego celem, którym jest odzyskanie przez ubezpieczonego zdolności do pracy. W osiągnięciu tego celu przeszkodą może być zarówno wykonywanie pracy zarobkowej (co przesądził ustawodawca), jak i inne zachowania ubezpieczonego utrudniające proces leczenia i rekonwalescencję (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2005 r., III UK 120/05, OSNP 2006 nr 21-22, poz. 338 i z dnia 25 kwietnia 2013 r., I UK 606/12, LEX nr 1391152). Podkreśla się, że prawo do świadczeń z ubezpieczenia społecznego nie wynika z faktu zachorowania ubezpieczonego, **lecz ze związanej z chorobą niemożności zarobkowania**, a samo świadczenie ma za zadanie rekompensowanie utraconych w wyniku tej niemożności dochodów. Jeśli zatem ubezpieczony w okresie choroby wykonuje pracę zarobkową, nie można mówić o niemożności zarobkowania. Skoro ubezpieczony ma możliwość zarobkowania i korzysta z tej możliwości, prawo do świadczeń z ubezpieczenia chorobowego jest wyłączone. Podstawą tego wyłączenia jest zaś samo działanie, z którym wiąże się możliwość uzyskania zarobku, niezależnie od tego, czy wystąpił skutek tego działania w postaci rzeczywistego dochodu (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 2007 r., II UK 132/06, LEX nr 936844 i z dnia 11 grudnia 2007 r., I UK 145/07, OSNP 2009 nr 1-2, poz. 28).

Pracą w rozumieniu komentowanego przepisu jest **praca w potocznym tego słowa znaczeniu, w tym także wykonywanie różnych czynności na podstawie różnych stosunków prawnych - stosunku pracy, stosunków o charakterze cywilnoprawnym, a także prowadzenie własnej działalności gospodarczej, samozatrudnienie** (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2005 r., I UK 154/04, OSP 2006 nr 4, poz. 43 i powołane w jego uzasadnieniu: wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 16 maja 1996 r., III Aur

388/96 Prawo Pracy 1997 nr 2, s. 43; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 20 stycznia 1999 r., III AUa 945/98 OSA 1999 nr 11-12, s. 112; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia 2000 r., II UKN 513/99 OSNAPiUS 2001 nr 20, poz. 627; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 lipca 2001 r., II UKN 494/00, OSNP 2003 nr 9, poz. 234). Za pracę zarobkową może być również uznane wykonywanie czynności na podstawie łączącego ubezpieczonego ze spółką kapitałową stosunku prawnego o charakterze korporacyjnym (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2005 r., I UK 154/04, OSNP 2005 nr 19, poz. 307). **O zakwalifikowaniu wykonywania określonych czynności jako „pracy” nie decyduje charakter stosunku prawnego, na podstawie którego są one wykonywane, ale rodzaj tych czynności** (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2005 r., I UK 154/04, OSP 2006 nr 4, poz. 43; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2006 r., II UK 44/06, OSNP 2007 nr 19-20, poz. 295).

Prezes NRPiP

Zofia Małas